

กระบวนการยุติธรรมกับการปราบปรามการทุจริต

พ.อ.พินิจ ตั้งสกุล

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคดีพิเศษ

เมื่อผมจบการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ในห้วงเวลานั้นประเทศไทยมีข้อพิพาทกับประเทศกัมพูชา พื้นที่การรบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นคือ แนวชายแดนไทย-กัมพูชา ตั้งแต่ภาคอีสานจนถึงภาคตะวันออก ผมต้องการเป็นส่วนหนึ่งของการรบเพื่อรักษาอธิปไตยของชาติ หากจะมีสงครามเกิดขึ้นจริง จึงเลือกบรรจุในตำแหน่ง ผู้บังคับหมวดปืนเล็ก กองร้อยอาวุธเบา กองพันทหารราบที่ ๔ กรมทหารราบที่ ๒ รักษาพระองค์ (ร.๒ พัน ๔ รอ.) ตั้งอยู่ใน อ.วัฒนานคร จ.ปราจีนบุรี ปัจจุบันแปรสภาพเป็น ร.๑๒ พัน ๒ รอ. แต่ผมโชคไม่ดี เนื่องจาก ผบ.ทบ. ในขณะนั้นมีนโยบายห้ามหน่วยใช้นายทหารใหม่ออกรบ เนื่องจากยังขาดประสบการณ์ เกรงว่าจะเกิดความสูญเสียจำนวนมาก ในตอนนั้นผมก็โกรธละครึบ เพราะไม่ได้ทำในสิ่งที่หวัง แต่ภายหลังเมื่ออายุมากขึ้น มีประสบการณ์เพิ่มขึ้น จึงทราบว่า ผบ.ทบ. ท่านคิดและสั่งการถูกต้องแล้ว แม้ว่าจะไม่ได้ออกรบ แต่ก็ได้รับสิ่งชดเชยที่ดีคือการได้ฝึกทหารใหม่ พวกเขาเหล่านั้นเป็นชายหนุ่ม จากชนบท มีฐานะยากจนข้นแค้น ค่อยการศึกษา แต่เป็นคนที่มีชื่อเสียง สุจริต อดทน ต่อความยากลำบากทั้งปวง โดยตำแหน่งหน้าที่แล้วผมเป็นคนฝึก คนสอน ให้เขาเหล่านั้นเป็นทหารที่ดี แต่ในขณะที่เดียวกันพวกเขาเหล่านั้นก็สอนผมให้รู้จักคุณค่าของความเป็นคนที่พิเศษยิ่ง โดยการแสดงออกด้วยรอยยิ้มบนใบหน้า จากการหาความสุขให้แก่ตัวเองจากสิ่งเล็กๆ น้อยๆ รอบตัว โดยไม่ต้องไปโกงกิน โดยไม่ต้องแสวงหาเงินทอง เพียงแค่ผมพาเขาวิ่งไปอาบน้ำที่บ่อน้ำในหมู่บ้านนอกหน่วย เพียงแค่ผมให้เวลาว่างแก่พวกเขาเพียงเล็กน้อยได้มีโอกาสวิ่งไล่จับตักแตนมาทอดกิน พวกเขาที่มีความสุขแล้ว การแสดงออกของพวกเขาสอนผมว่า แม้จะยากลำบากเพียงใด ก็สามารถมีความสุขได้โดยไม่ต้องร่ำรวย

เพราะไม่ได้ออกรบตามที่หวัง กอปรกับน้องสองคนต้องมาเรียนหนังสือในกรุงเทพฯ พ่อ แม่ของผมก็ต้องยากลำบากยิ่งขึ้นไปอีก ทั้งที่ปกติก็ยากลำบากมากอยู่แล้ว แต่ พ่อ แม่ท่านก็ไม่เคยเรียกร้องอะไรจากผม ท่านเป็นคนที่พิเศษที่สุดสำหรับผม ดังนั้นเพื่อต้องการเงินมากขึ้นมาใช้ส่งเสียน้องสองคนเรียนหนังสือในกรุงเทพฯ และไล่ตามความหวังของตัวเองที่จะได้ออกรบ ผมจึงเปลี่ยนชีวิตจากทหารราบ มาเป็นนักบินสังกัดกองบินปีกหมุนที่ ๓ ซึ่งนักบินจะมีรายได้มากกว่าทหารทั่วไป จากเงินเพิ่มนักบิน (ค่าปีก) การใช้ชีวิตนักบิน ทบ. เป็นช่วงเวลาที่ผมภูมิใจ และมีความสุขมาก ที่ได้มีโอกาสออกรบ นำชีวิตของตัวเองเข้าไปเสี่ยงเพื่อผู้อื่น โดยการบินรับทหารหาญผู้ได้รับบาดเจ็บจากพื้นที่การรบ ไปส่งยังหน่วยพยาบาลที่อยู่ด้านหลัง เมื่อทราบว่าผู้ได้รับบาดเจ็บรอดชีวิต ผมก็มีความสุขมากแล้ว แต่บางท่านก็ไม่รอด ผมก็รู้สึกเศร้าและห่อเหี่ยวใจมาก บางครั้งก็เคยนึกโทษตัวเองว่า หากผมบินเร็วกว่านี้สักหน่อยท่านเหล่านั้นอาจจะรอดชีวิตก็ได้ แต่สิ่งที่ทำให้ผมห่อเหี่ยวใจมากที่สุด เมื่อบินรับศพทหารหาญจากพื้นที่การรบก็คือ ความกังวลว่าครอบครัวของท่านผู้เสียชีวิตนั้น จะดำรงชีวิตอยู่ต่อไปกันอย่างไร ในเมื่อไม่มีหัวหน้าครอบครัว ไม่มีรายได้มาเลี้ยงครอบครัว บุตร-ธิดาของท่านจะมีเงินจากไหนมาใช้จ่ายเพื่อเรียนหนังสืออนาคตข้างหน้าของครอบครัวนี้จะเป็นอย่างไรมาก็ได้แต่คิด กังวล ห่อเหี่ยวใจ แต่ก็ไม่มีปัญญาที่จะช่วยเหลืออะไรได้ ถ้าพึ่งครอบครัวตนเองก็ยากลำบากอยู่แล้ว

มีอยู่เหตุการณ์หนึ่งในชีวิตการเป็นนักบินที่ผมไม่เคยลืมเลย มันเป็นการแสดงออกถึงความกล้าหาญ เสียสละ อย่างยิ่งของสุภาพสตรีชาวบ้าน กล่าวคือ ผมได้รับการกิจบินคุ้มครองขบวนเดินเท้าของกองร้อยทหารราบออกจากพื้นที่การรบไปเข้าพื้นที่รวมพลเพื่อจบภารกิจ หลังจากบินนาน ๒ ชั่วโมง จำเป็นต้องบินลงเติมน้ำมัน พื้นที่บินลง(Landing Zone) เป็นพื้นที่ราบชายป่า ใกล้หมู่บ้านเขตอิทธิพลของกลุ่มก่อการร้าย ในขณะที่กำลังเติมน้ำมันก็มีชาวบ้านมามุงดูจำนวนมาก ทันใดนั้นก็มียุทศาสตร์มุสลิมคนหนึ่งมีผ้าคลุมหน้าเดินออกจากกลุ่มคนที่มุงดู เดินตรงมาหาผม ผมตื่นตื่น กังวลมากเพราะไม่ทราบว่าจะควบคุมสถานการณ์นี้ได้อย่างไร ทำได้เพียงปลดเซฟปืนพกของทางราชการแล้วกุมด้ามปืนเตรียมพร้อมไว้ ส่วนสุภาพสตรีท่านดังกล่าวยังคงก้าวเดินตรงมาหาผมเรื่อย ๆ ผมยิ่งอึดอัดขึ้นไปอีกเพราะเกรงว่าสุภาพสตรีท่านนั้นจะก่อวินาศกรรมอากาศยานของผม แต่ผมก็ไม่สามารถใช้อาวุธได้ เพราะยังไม่เห็นอาวุธจากสุภาพสตรีท่านนั้น เมื่อเดินมาหยุดอยู่ตรงหน้าผมทันใดนั้นสุภาพสตรีท่านดังกล่าว ก็ยัดสิ่ง ๆ หนึ่งไว้ในมือซ้ายของผม แล้วรีบวิ่งเข้าป่าไป ผมตลิ่งชั่วขณะหนึ่ง หลังกจากนั้นก็แบมือซ้ายออกเพื่อดูว่าสิ่งนั้นมันคืออะไร ก็พบว่ามันเป็นจดหมายผนึกซอง เมื่อเปิดซองจดหมายก็พบกระดาษแผ่นเดียว เขียนคล้ายแผนที่ที่มีรูปทิวเขาขุดเขา ลำน้ำ และมีกากบาทด้วยหมึกสีแดงบนยอดเขา โดยที่ไม่มีตัวอักษรใด ๆ ปรากฏอยู่ ผมไม่ทราบความหมายของมันจึงเก็บไว้ เมื่อเติมน้ำมันเสร็จ ก็ขึ้นบินไปคุ้มครองขบวนเดินต่อในระหว่างที่บินคุ้มครองขบวนเดิน สังเกตเห็นภูมิประเทศที่บินผ่านมีทั้งทิวเขา และลำน้ำ จึงจุกคิดถึงกระดาษในจดหมาย จึงให้ที่บังที่รักของผม (พ.ต.บุญเรีญู มากสุวรรณ ยศในขณะนั้น ปัจจุบัน ยศ พ.อ.(พิเศษ) เป็นผู้ทำการบิน ส่วนผมนำกระดาษในจดหมายมาเทียบกับแผนที่การบิน และภูมิประเทศจริง เมื่อพิจารณาไปได้สัก ๕ นาที ก็พบว่าเส้นทางที่กองร้อยทหารราบกำลังใช้เดินนั้น มันเป็นลำน้ำที่ขนาบไปด้วยทิวเขาทั้งสองข้าง คล้ายกับรูปภาพในกระดาษจดหมาย จึงสั่งพลปืนของอากาศยานเตรียมใช้อาวุธ พร้อมกับวิทยุแจ้งเตือนเพื่อน ร.ท. สัมชาย เสนาะกลาง (ยศในขณะนั้น ปัจจุบัน ยศ พ.อ.(พิเศษ) ซึ่งเป็นผู้บังคับกองร้อยทหารราบ ให้ระวังตัวเนื่องจากอาจถูกข่มโจมตีได้ หลังกจากสิ้นสุดการแจ้งเตือนไม่ถึง ๒ นาที ก็ได้ยินเสียงปืนจากปืน ๒ กระบอกยิงเป็นชุด สังเกตเห็นทหารราบในลำน้ำหมอบลงหาที่กำบังจึงมั่นใจว่า ทหารราบถูกยิงมาจากยอดเขาที่ถูกแสดงโดยกระดาษเขียนจดหมาย จึงบินเข้าโจมตี ณ ยอดเขาบนทิวเขาดังกล่าว หลังกจากโจมตีไปได้ประมาณ ๕ นาที เสียงปืนทั้ง ๒ กระบอกก็เงียบลง จึงสั่งให้พลปืนอากาศยานหยุดยิง และจากนั้นไม่ถึง ๑ นาที ร.ท. สัมชายฯ ก็วิทยุบอกว่า มีทหารเสียชีวิต ๑ นาย ยศสิบเอก เมื่อได้ฟังวิทยุเช่นนั้น ผมหดหู่ใจมากเพราะเหลือระยะทางที่จะเดินไปเข้าที่รวมพลอีกเพียง ๑ กม. ทหารท่านนั้นก็จะได้กลับบ้านไปพบครอบครัวแล้ว แต่อนิจจัง สรรพสิ่งไม่เที่ยงแท้แน่นอน มีแต่ความว่างเปล่า และแม้ว่าจะเกิดความสูญเสียแต่ภารกิจยังคงต้องดำเนินต่อไปให้สำเร็จ จึงวิทยุแจ้งเพื่อน ไปว่า ตามแนวลำน้ำไม่มีพื้นที่ร่อนลงรับศพขอให้เพื่อนนำศพไปที่รวมพลด้วย เพื่อดำเนินการส่งกลับต่อไป เมื่อจบภารกิจแล้ว ผมก็มานั่งครุ่นคิดถึงการกระทำของสุภาพสตรีที่คลุมหน้า ชาวสารที่ท่านให้แก่ผมนั้นเป็นชาวสารที่ได้พิสูจน์ด้วยตัวมันเองแล้วว่า ถูกต้อง แม่นยำ การที่จะได้ข่าวเช่นนั้นมา แสดงว่าสุภาพสตรีที่คลุมหน้าต้องอยู่ท่ามกลางกับกลุ่มก่อการร้าย และหากกลุ่มก่อการร้าย

ทราบว่า สุภาพสตรีท่านดังกล่าวให้ข่าวสารแก่ทางราชการ ชีวิตและครอบครัวของท่านย่อม
ประสพภัยอย่างแน่นอน การที่สุภาพสตรีที่คลุมหน้าให้ข่าวสารแก่ผม ไม่สามารถคิดเป็นอย่างอื่นได้
นอกจากการแสดงออกว่า ยอมเสี่ยงชีวิตตนเองและครอบครัวเพื่อแลกกับความสงบสุขของสังคม ช่างกล้า
หาญอย่างที่ผมไม่เคยพบเห็นมาก่อน ผมขอจดจำความกล้าหาญและความเสียสละของท่านตลอดไป แม้ว่า
จะไม่ทราบว่าท่านเป็นใครก็ตาม

เหตุผลที่ผมเล่าประสบการณ์บางส่วนของผม ให้แก่ท่านผู้อ่านทราบ ก็เพื่อชี้ให้เห็นว่าสังคมไทย
ที่เคยสุขสงบมาในอดีต ก็เพราะมีผู้กล้าหาญ เสียสละ ดังเช่น สุภาพสตรีที่คลุมหน้าหรือเช่นทหารหาญที่
ออกรบ ซึ่งท่านเหล่านั้นไม่เคยโก่งกินชาติตรงกันข้ามกลับเสียสละแม้กระทั่งชีวิตเพื่อชาติและสังคม และ
ผมยังเชื่อว่ายังมีบุคคลเช่นดังกล่าวอยู่ในสังคมจำนวนมากในปัจจุบัน นอกจากนี้ผมต้องการ ชี้ให้เห็นว่า
คนเราสามารถหาความสุขให้ตัวเองได้จากสิ่งรอบตัวที่มีอยู่ โดยไม่ต้องร่ำรวยจากการ โก่งกิน ดังเช่นทหารที่
ผมเคยฝึกมา แต่ในสังคมไทยปัจจุบันมี นักการเมือง ข้าราชการ และนักธุรกิจบางกลุ่มได้แสวงหาความสุข
จากการร่วมมือกันทุจริตงบประมาณ เพื่อความร่ำรวยของตัวเอง โดยไม่ใส่ใจว่าจะเกิดผลร้ายต่อสังคม
อย่างไร ข้อเท็จจริงที่ปรากฏก็คือ ต่างชาติได้จัดอันดับว่าประเทศไทย เป็นประเทศที่มีการคอร์รัปชัน/ทุจริตอยู่
ในเกณฑ์สูงมาก แล้วอย่างนี้พวกเราคนไทยกล้าออกไปพบปะชาวโลกอย่างทรนงได้หรือ? ในเมื่อเขาตรา
หน้าว่าเราเป็นคนโกง นั่นคือข้อเท็จจริงที่ต่างชาติดูมองเรา แต่ที่น่ายกใจอย่างที่สุดคือ คนไทยมองคนไทย
ด้วยกันเอง ถึงขนาดมีนักการเมืองออกมาพูดให้ข่าวว่า ยุคปัจจุบันนี้สังคมไทยมีการทุจริตอย่างไม่เคยมีมา
ก่อน บางท่านก็อาจจะคิดว่า การที่นักการเมืองออกมาพูดนั้นเพื่อทำให้ตน ดูดี แต่เผอิญในกรณีนี้ มีข้อมูล
สอดคล้องกับคำพูดของนักการเมืองดังกล่าวคือ มีกลุ่มนักธุรกิจ ได้รวมตัวกันจัดตั้งเป็นองค์กร แล้วประกาศ
เจตนารมณ์จะร่วมมือกันขจัดการทุจริตในวงราชการ ซึ่งไม่เคยปรากฏมาก่อนว่าภาคธุรกิจจะกวาดล้างการ
ทุจริตในภาครัฐ แนวทางหนึ่งที่แสดงออกถึงความไม่พอใจที่ภาครัฐเรียกเก็บเงินจากผู้เข้าแข่งขันการ
ประกวดราคาในอัตราที่สูงมาก โดยการประกาศว่ากลุ่มนี้จะไม่เข้าแข่งขันประกวดราคาในงานจัดหาใด ๆ
ของภาครัฐ จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ที่กล่าวมานี้ โดยส่วนตัวผมสรุปได้ว่า การทุจริตในวง
ราชการไทยได้มาถึงจุดวิกฤติ ที่พวกเราต้องร่วมมือกันแก้ไขแล้ว เพราะโดยปกติ สิ่งที่ผู้ประกอบการ
ต้องการเป็นอันดับแรก คือ การทำธุรกิจกับภาครัฐ เนื่องจากไม่มีความเสี่ยงที่จะไม่ได้รับเงินจากผู้ว่าจ้าง ทำ
ให้สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ ฉะนั้นนักธุรกิจจะหลีกเลี่ยงความขัดแย้งกับส่วนราชการทุกกรณี ทั้งนี้ก็
เพื่อความอยู่รอดของธุรกิจแห่งตน แต่ในกรณีนี้ที่ผู้ประกอบการ รวมกลุ่มกันออกมาต่อต้านภาครัฐ ย่อม
แสดงว่า การทุจริตเรียกเก็บเงินจากผู้ประกอบการ ได้มาถึงจุดอันตรายอย่างยิ่งแล้ว หากไม่เริ่มแก้ไขกันอย่าง
จริงจังในตอนนี้อาจจะสายเกินไป

การแก้ไขปัญหาใด นั้น มีกระบวนการแก้ปัญหาตามหลักวิชาการอยู่ ๕ ขั้นตอน คือ

ขั้นแรก	ยอมรับและตระหนักว่ามีปัญหาที่ต้องแก้ไข
ขั้นสอง	คิดวิเคราะห์ หาสาเหตุของปัญหาทุกสาเหตุ
ขั้นสาม	คิด กำหนดแนวทาง จัดสาเหตุของปัญหาทุกสาเหตุ
ขั้นสี่	ดำเนินการแก้ไขปัญหาตามแนวทางในขั้นสาม
ขั้นสุดท้าย	ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงสิ่งที่เบี่ยงเบนไปตลอดเวลา จนบรรลุวัตถุประสงค์ สามารถแก้ปัญหาได้

สำหรับในสังคมไทยอุปสรรคใหญ่หลวงต่อการแก้ปัญหาคือ การที่ภาครัฐนิ่งเฉยราวกับว่าไม่มีปัญหาการทุจริตอย่างรุนแรงในวงราชการ ทั้งที่มันเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการแก้ปัญหา เอาเถอะครับ ใครจะคิดอย่างไรก็ช่างเขา แต่ผมขอให้ท่านผู้กล้าหาญ เสียสละในสังคม ได้ออกมาช่วยกันคิด ได้ออกมาช่วยกันทำเพื่อแก้ปัญหาคือการทุจริตในสังคมให้อยู่ในระดับที่ต่ำที่สุด ที่กล่าวอย่างนี้เพราะว่ามันเป็นไปได้ที่จะจัดการทุจริตให้หมดไปจากสังคมอย่างสิ้นซาก เป็นเรื่องธรรมดาครับในการแก้ปัญหาคือการทุจริต เราต้องหาสาเหตุของปัญหา ซึ่งจากสติปัญญาอันจำกัดของผม สามารถหาสาเหตุของปัญหาได้ ๓ ประการ ประการแรก เป็นเรื่องมโนธรรมของคน กล่าวคือ การทุจริตใด ๆ เกิดจากการกระทำของคน เพื่อหวังประโยชน์สิ่งหนึ่งสิ่งใดทั้งที่รู้ว่ามีความผิด แนวทางจัดสาเหตุของปัญหานี้ กระทำได้โดยการสั่งสอนอบรม จากครอบครัว และสถานศึกษา ไม่ต้องสั่งสอนมากมายหลายเรื่องหรือครับ เพียงสั่งสอนให้รู้จักความเกรงใจ เคารพสิทธิ์ผู้อื่น และความละเอียดต่อตนเองแค่นี้ก็เพียงพอแล้ว เมื่อคนมีความเกรงใจและเคารพสิทธิ์ผู้อื่น เขาก็จะเคารพกฎหมาย และเคารพกฎเกณฑ์ของสังคม แต่ถ้าเมื่อใดเขาจะละเมิดกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ของสังคม ความละเอียดต่อตนเอง จะช่วยยับยั้งไม่ให้เขากระทำผิด ที่กล่าวมามีใช้ว่าทุกคนต้องเป็นเช่นนี้ แม้ว่าจะได้รับการสั่งสอนอบรมไปแล้ว ดังที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่าคนเปรียบได้กับดอกบัว ๔ ประเภท สำหรับสาเหตุของปัญหาประการที่สอง คือ มาตรการป้องกันการทุจริตยังไม่เพียงพอ มาตรการป้องกันในที่นี้หมายถึงเครื่องมือใด ๆ ที่ใช้พิสูจน์โดยตรงและโดยอ้อมว่ามีการทำความผิด มิได้หมายความว่าเครื่องมือใด ๆ ที่สามารถห้ามคนมิให้ทำความผิดได้ โดยส่วนตัวผมคิดว่ามาตรการป้องกันการทุจริตในเรื่องการจัดซื้อ จัดจ้าง เช่นการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ ระเบียบงบประมาณ และระเบียบอื่น ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบันเป็นเครื่องมือที่เพียงพอที่จะใช้พิสูจน์การกระทำผิดได้ ที่กล่าวเช่นนี้เพราะผมใช้เครื่องมือดังกล่าว ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด การทุจริตในการจัดซื้อ จัดจ้าง มาแล้ว ๓ -๔ คดี แต่เครื่องมือที่จะใช้พิสูจน์การให้ผลประโยชน์ต่างตอบแทนกันนั้น ผมคิดไม่ออกจริง ๆ ครับว่า จะใช้เครื่องมืออะไร เพราะว่าวิธีการให้ผลประโยชน์ต่างตอบแทนกันนั้น ได้พัฒนาไปไกลแล้วยากจะตามทัน เมื่อก่อนจ่ายเป็นเงินซึ่งสามารถติดตามได้จากสารบบธนาคาร ปัจจุบัน จ่ายเป็นหุ้น จ่ายเป็นทองคำแท่งหรือจ่ายตอบแทนโดยการให้ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ราชการ ซึ่งไม่มีสารบบใด จะเข้าไปพิสูจน์การต่างตอบแทนได้ ฉะนั้นแนวทางที่จะจัดสาเหตุของปัญหาประการที่สองนี้ จึงยังไม่มีโดยตรง แต่สาเหตุของปัญหานี้จะถูก

ขจัดออกไปโดยอ้อมได้ถ้าสามารถจัดสาเหตุของปัญหาประการที่สามดังที่ผมจะกล่าวต่อไป สาเหตุของปัญหาประการที่สาม ก็คือ ความล่าช้าของกระบวนการยุติธรรมในการปราบปรามการทุจริต บางท่านอาจจะสงสัยว่าความล่าช้ามันก่อให้เกิดความเสียหายอย่างไร ผมจึงขออนุญาตชี้แจงเหตุผลดังนี้ครับ เมื่อครั้งผมไปเบิกความในฐานะพยานที่ศาลอาญาผมได้เห็นข้อความหนึ่งเขียนไว้ว่า

“ความยุติธรรม คือ การพิจารณาคดีที่รวดเร็ว และเป็นธรรม”

ตอนนั้นผมสงสัยว่าเขียนไว้ทำไม เพราะคิดว่าศาลต้องให้ความยุติธรรมกับประชาชนอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นที่จะต้องเขียนข้อความดังกล่าวไว้ แต่เพราะความสงสัยอยากทราบคำตอบที่ถูกต้อง จึงไปสอบถามผู้รู้ได้ความว่า แนวคิดของศาลในปัจจุบัน ท่านเห็นว่า การพิจารณาคดีที่เป็นธรรมยังไม่เพียงพอต้องรวดเร็วด้วย โดยคำนึงถึงอิสรภาพของจำเลยที่ถูกจองจำ ซึ่งอาจจะกลายเป็นผู้บริสุทธิ์ในภายหลัง หลังจากศาลมีคำพิพากษา ดังนั้นจำเป็นต้องพิจารณาคดีที่เป็นธรรมและรวดเร็ว จึงจะเกิดความยุติธรรมในสังคม ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในปัจจุบันว่า ศาลได้กระทำตามแนวคิดดังกล่าวคือ ท่านได้ปรับปรุงให้มีระบบการพิจารณาคดีที่ต่อเนื่องในปัจจุบัน จึงสรุปได้ว่า “ความรวดเร็ว” เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งของกระบวนการยุติธรรม

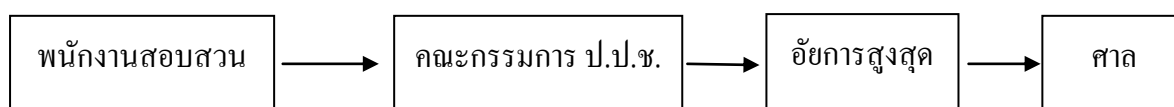
และเมื่อครั้งผมยังเป็นนักเรียนนายร้อย ครูวิชาทหารสอนผมว่า เมื่อเป็นผู้บังคับบัญชา แล้วพบว่าผู้ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย ให้รีบดำเนินการลงโทษทางวินัยโดยเร็ว เพื่อรักษาไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์ของ “วินัย” มิให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาคนอื่นที่คิดจะกระทำผิดอีกต่อไป รวมทั้งยังก่อให้เกิดความยุติธรรมของส่วนรวมอีกด้วย แต่ถ้าหากปล่อยทิ้งไว้จนเนิ่นนานเกินไป ผู้ใต้บังคับบัญชารายอื่นก็จะคิดว่าทำผิดวินัยแล้วไม่เห็นจะมีอะไร ก็ทำผิดบ้าง ความศักดิ์สิทธิ์ของวินัยและความเข้มแข็งของหน่วยจะเสื่อมทรามลง และหากจะลงโทษทางวินัย เมื่อเวลาผ่านไปเนิ่นนานแล้ว ก็อาจจะถูกมองว่า การลงโทษดังกล่าวเป็นการลงโทษด้วยความขัดแย้งส่วนตัวมิใช่ลงโทษเพื่อส่วนรวม

จากประสบการณ์ในการทำงานเมื่อครั้งยังเป็นทหาร และในปัจจุบันที่เป็นข้าราชการพลเรือนพบว่า การทุจริตการจัดซื้อ จัดจ้าง นั้น ไม่สามารถกระทำได้หากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ร่วมมือ ดังนั้น เมื่อนักการเมือง นักธุรกิจ และเจ้าหน้าที่รัฐ ร่วมมือกันทุจริต แล้วไม่ถูกลงโทษตามกฎหมาย ภายในระยะเวลาที่สมควร บุคคลทั่วไปที่เฝ้ามอง ก็จะเกิดความรู้สึกหรือเกิดความเชื่อว่า การทุจริตการจัดซื้อ จัดจ้างนั้นกฎหมายไม่สามารถทำอะไรได้ ดังนั้นทั้งนักการเมือง นักธุรกิจ และเจ้าหน้าที่รัฐรายอื่นก็จะกระทำทุกวิถีทาง เพื่อให้ตนขึ้นมามีอำนาจ ให้ได้โอกาสกระทำการทุจริต แม้ว่ากระทำดังกล่าวจะผิดกฎหมาย ขัดต่อศีลธรรมและคุณธรรมในสังคมก็ตาม สังคมไทยในปัจจุบันจึงมีแต่ความวุ่นวาย อ่อนแอ และเสื่อมทรามลงไปเรื่อยๆ หากยังไม่รีบแก้ไข ในทางตรงข้าม หากนักการเมือง นักธุรกิจ และเจ้าหน้าที่รัฐร่วมมือกันทุจริต แล้วถูกกฎหมายลงโทษ ภายในระยะเวลาที่เหมาะสม ย่อมจะทำให้เกิดการเกรงกลัว ผู้คนในสังคมส่วนใหญ่ก็จะไม่กล้ากระทำผิด ทำให้ปัญหาการทุจริตในสังคมไทยเบาบางลง ดังนั้นเพื่อจะแก้ปัญหาความล่าช้าของกระบวนการยุติธรรม ในการปราบปรามการทุจริตเราก็จะต้องมาดูว่า กระบวนการยุติธรรมประกอบไปด้วยอะไรบ้าง และส่วนใดที่ยังบกพร่อง สิ่งที่ผมจะเขียนต่อไปนี้ เขียนขึ้นจากเจตนาที่จะเสนอแนวคิดในการ

แก้ปัญหามาของชาติ บนพื้นฐานจากข้อเท็จจริง มิได้มีเจตนาเป็นอย่างอื่น ดังนั้นหากข้อเขียนของมพพาดพิงถึงหน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใด หรือองค์กรหนึ่งองค์กรใดก็หวังว่าจะได้รับการอภัย

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๒ มาตรา ๑๕ กำหนดให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ประกอบไปด้วย ประธานกรรมการหนึ่งท่าน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอีก ๘ ท่าน มีอำนาจหน้าที่ ใ้สอบสวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวน ในกรณีที่มีการกล่าวหา ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และ/หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือทุจริตต่อหน้าที่ หรือร่ำรวยผิดปกติ เมื่อไ้สอบสวนข้อเท็จจริงแล้วเสร็จ ในกรณีทีคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติวินิจฉัยว่าข้อกล่าวหาไม่มีความผิดอาญาก็ให้ส่งรายงานการไ้สอบสวนไปยังอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการฟ้องคดีอาญาตาม หมวด ๖ มาตรา ๑๐ หรือ หมวด ๘ มาตรา ๕๗ แล้วแต่กรณี

นอกจากนี้ พรบ.๗ หมวด ๘ มาตรา ๘๕ ยังกำหนดให้ พนักงานสอบสวนส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือทุจริตต่อหน้าที่ จากข้อกฎหมายที่กล่าวมานี้สรุปได้ว่า กระบวนการยุติธรรมในการปราบปรามการทุจริต เป็นดังนี้

ฉะนั้นทุกเรื่องที่มีการร้องเรียน กล่าวโทษ หรือร้องทุกข์ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนักการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการทุจริต จะต้องถูกส่งไปยังคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อดำเนินการ ทำให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีงานล้นมือ ก่อให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน เพื่อที่จะแก้ปัญหาดังกล่าว จึงได้มีการจัดตั้งสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ (ป.ป.ท.) โดยใช้อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ (คณะกรรมการ ป.ป.ท.) ดำเนินการแทนคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ต่ำกว่าระดับ ๘ ลงมา กระทำการทุจริต แต่ในปัจจุบันยังไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ป.ป.ท. แต่อย่างใด ดังนั้นภาระงานทั้งหมดจึงยังคงอยู่ที่ คณะกรรมการ ป.ป.ช. เนื่องจากยังไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ป.ป.ท. แต่เพื่อต้องการลดภาระงานของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ลง ดังนั้น คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ได้ออกประกาศ ฉบับที่ ๓๑ ลงวันที่ ๓๐ ก.ย. ๒๕๔๕ ข้อ ๖ กำหนดให้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. สามารถส่งเรื่องการทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐไปให้แก่พนักงานสอบสวนดำเนินการต่อ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้

ในห้วงปี ๒๕๕๒ สำนักงานอัยการสูงสุด ได้จัดสัมมนา โดยเชิญผู้แทนจาก ศาล,สำนักงานตำรวจแห่งชาติ,สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน,สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด,

กรมสอบสวนคดีพิเศษ,สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ และ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เข้าร่วมสัมมนา ผมได้รับมอบหมายให้เข้าร่วมสัมมนาด้วย สรุปสาระสำคัญของ การสัมมนา คือ การกำหนดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมระหว่างพนักงานอัยการกับพนักงานสอบสวน เพื่อ แก้ปัญหาอันเนื่องมาจาก คณะกรรมการ ป.ป.ช. ใช้อำนาจตามประกาศ คปค. ตามข้อ ๖ ดังกล่าว ส่งเรื่องให้ พนักงานสอบสวนดำเนินการต่อ แต่มีหลายเรื่องที่เกิดจากความขัดแย้ง เมื่อพนักงานสอบสวนและพนักงาน อัยการมีเวลาไม่เพียงพอที่จะดำเนินการต่อให้แล้วเสร็จ คดีจึงขาดอายุความ มีทั้งที่อยู่ในชั้นพนักงาน สอบสวน และมีทั้งที่อยู่ในความรับผิดชอบชั้นพนักงานอัยการ ซึ่งมีผู้แทนจากหลายหน่วยงานที่เข้าร่วม สัมมนา สอบถามผู้แทนจากสำนักงาน ป.ป.ช. ว่าเพราะเหตุใดจึงส่งเรื่องมาอย่างล่าช้ามาก ซึ่งผู้แทนจาก สำนักงาน ป.ป.ช. ชี้แจงว่า สาเหตุล่าช้าเนื่องจากมีบุคลากรน้อย ต่อมาราวปลายปี ๒๕๕๓ ปรากฏข่าวสาร ในหนังสือพิมพ์ซึ่งรู้กันทั่วไป สรุปความว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งเรื่องซึ่งเกิดความขัดแย้งให้แก่ อัยการสูงสุด โดยไม่ได้นำตัวผู้ต้องหาด้วย ทำให้พนักงานอัยการไม่สามารถส่งฟ้องได้ภายในเวลา ส่งผล ให้คดีขาดอายุความ ดังนั้นผลจากการสัมมนาในปี ๒๕๕๒ และจากข่าวสารในหนังสือพิมพ์ในปี ๒๕๕๓ ย่อมแสดงว่า การปฏิบัติงานของสำนักงาน ป.ป.ช. โดยอำนาจของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีความล่าช้า ซึ่ง คงไม่ใช่ความบกพร่องของผู้หนึ่งผู้ใดแต่เป็นความบกพร่องของระบบมากกว่า เพราะว่าการจัดตั้ง สำนักงาน ป.ป.ช.และในการแต่งตั้งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ย่อมเป็นไปตามกฎหมาย ดังนั้นจึงสมควรแก้ไข กฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน ให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันโดยมุ่งให้ สำนักงาน ป.ป.ช. และ คณะกรรมการ ป.ป.ช. สามารถปฏิบัติงานได้เร็วขึ้นซึ่งอาจได้แก่

๑. การเพิ่มจำนวนกรรมการ ป.ป.ช. ให้มีมากขึ้น

ในการไต่สวนข้อเท็จจริง กฎหมายให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. สามารถแต่งตั้ง คณะอนุกรรมการขึ้นมาดำเนินการแทนได้ แต่คณะอนุกรรมการดังกล่าวจะต้องประกอบไปด้วย “กรรมการ ป.ป.ช. หนึ่งคน” ดังนั้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. สามารถดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงได้จำนวนสูงสุดเพียง ๕ เรื่อง ในคราวเดียวกัน เนื่องจาก คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกอบไปด้วย ประธานกรรมการ หนึ่งท่าน และ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอีกแปดท่าน ดังนั้นหากต้องการให้การไต่สวนข้อเท็จจริงมีความรวดเร็วเพิ่มขึ้น ก็ จำเป็นต้องเพิ่มจำนวนกรรมการ ป.ป.ช. ให้มีมากขึ้นเช่นกัน

๒. การเพิ่มจำนวน คณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยลดขนาดขององค์คณะลง

ปัจจุบันกฎหมายกำหนดให้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีเพียงคณะเดียว โดยมีองค์คณะจำนวน ๘ ท่าน และในการประชุมของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อการพิจารณาและวินิจฉัย หรือให้ความเห็นชอบ องค์ ประชุมต้องประกอบไปด้วยกรรมการไม่น้อยกว่า ๒ ใน ๓ เมื่อเป็นดังนี้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะสามารถ ประชุมเพื่อพิจารณาและวินิจฉัยเรื่อง ได้เพียงเรื่องเดียวในหนึ่งวันเนื่องจากมีเพียงคณะเดียว และเมื่อ พิจารณาถึงจำนวนกรรมการที่เป็นองค์ประชุม อาจเป็นข้อจำกัดในการกำหนด วัน เวลา การประชุม ทำให้ การประชุมเพื่อการพิจารณาและวินิจฉัยเรื่องเป็นไปได้ด้วยล่าช้า ดังนั้น หากเพิ่มจำนวนคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ให้มีหลายคณะ และแต่ละคณะกำหนดให้มีองค์คณะในจำนวนที่ลดลง ก็จะทำให้การประชุมเพื่อการพิจารณาและวินิจฉัยเรื่องของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีความรวดเร็วขึ้น

๓. ให้อำนาจพนักงานสอบสวน สามารถรวบรวมพยานหลักฐานจนแล้วเสร็จ

ในกรณีที่มีผู้เสียหายได้ร้องทุกข์หรือมีผู้กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน ให้ดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ กฎหมายกำหนดให้ พนักงานสอบสวนต้องส่งเรื่องให้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายใน ๓๐ วัน ซึ่งภายในเวลาดังกล่าว พนักงานสอบสวนคงไม่สามารถรวบรวมพยานหลักฐานได้อย่างครบถ้วน และเมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้รับเรื่องจากพนักงานสอบสวน แล้วสามารถดำเนินการต่อได้ทันทีก็ถือว่าเป็นเรื่องที่ดี แต่โดยข้อเท็จจริง คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังคงมีเรื่องที่อยู่ระหว่างดำเนินการจำนวนมาก ดังนั้นเรื่องที่พนักงานสอบสวนส่งไป จึงยังไม่ได้รับการปฏิบัติ ยิ่งเวลาผ่านไปนานเท่าใด การรวบรวมพยานหลักฐานไม่ว่าจะกระทำโดย คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือพนักงานสอบสวน ก็ยิ่งยากขึ้นเท่านั้น ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของคดีเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว เห็นควรแก้กฎหมาย ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจรวบรวมพยานหลักฐานจนแล้วเสร็จ หลังจากนั้นจึงส่งสำนวนคดีให้แก่ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการต่อไป ซึ่งเป็นการแบ่งเบาภาระงานของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. และยังทำให้สำนวนคดีมีคุณภาพอีกด้วย แต่ถ้าหาก คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่า สำนวนคดีที่พนักงานสอบสวนส่งไปยังไม่มีคุณภาพ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็ยังคงมีอำนาจที่จะรวบรวมพยานหลักฐานและไต่สวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติมได้

๔. กำหนดให้มีกระบวนการคัดกรองเรื่องที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะรับไว้ดำเนินการ

จากประกาศ คปค. ฉบับที่ ๓๑ ลงวันที่ ๓๐ ก.ย. ๒๕๔๕ ข้อ ๖ ให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. สามารถส่งเรื่องการทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไปให้แก่พนักงานสอบสวนดำเนินการต่อ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ ซึ่งที่ผ่านมา การส่งเรื่องไปให้พนักงานสอบสวนดำเนินการต่อ เป็นไปด้วยความล่าช้าก่อให้เกิดผลเสียหายแก่คดีดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว จึงสมควรกำหนดให้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีกระบวนการคัดกรองเรื่องที่รับไว้ดำเนินการ ส่วนเรื่องที่เหลือให้ส่งไปยังพนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไปโดยเร็ว อาจจะเป็นภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันรับเรื่องก็ได้ หากเป็นเช่นนี้จะทำให้สำนวนคดีมีคุณภาพ

บทความที่ผมเขียนมานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ให้เห็นว่า ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย ได้มาถึงจุดวิกฤตแล้ว จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขโดยเร็ว จึงขอเชิญชวนเหล่าผู้กล้า ได้ออกมาร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขให้ปัญหาดังกล่าวให้เบาบางลงมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ สำหรับแนวทางการแก้ไข ไม่จำเป็นว่า จะต้องเป็นไปตามแนวทางที่ผมเขียน ไม่ว่าจะเป็นอย่างใด หากสามารถแก้ปัญหาการทุจริต คอร์รัปชันในสังคมไทยได้ ผมจะสนับสนุนและเข้าร่วมกับท่านอย่างแน่นอน แต่หากแนวทางที่ผมเขียนพอมีประโยชน์ สามารถใช้แก้ปัญหาได้ผมก็อยากเชิญชวนท่านผู้กล้า ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมาย และมีกำลังพอที่จะผลักดันให้เกิดการแก้กฎหมาย ขอได้โปรดออกมานำพวกเราเพื่อร่วมกันแก้ปัญหา

สุดท้ายผมขอยกคำกล่าวของ พล.อ.ท. บุญทรง สุภานันท์ ซึ่งเขียนไว้ในวารสาร แทงโก เพื่อเป็นสิ่งที่
เตือนใจพวกเรา

**“จิตใจคน มีธรรมชาติเหมือนน้ำ มักไหลลงสู่ที่ต่ำเสมอ
ดังนั้นเราต้องหมั่น ฝึก และควบคุมจิตใจ มิให้ไหลลงสู่ที่ต่ำ”**
